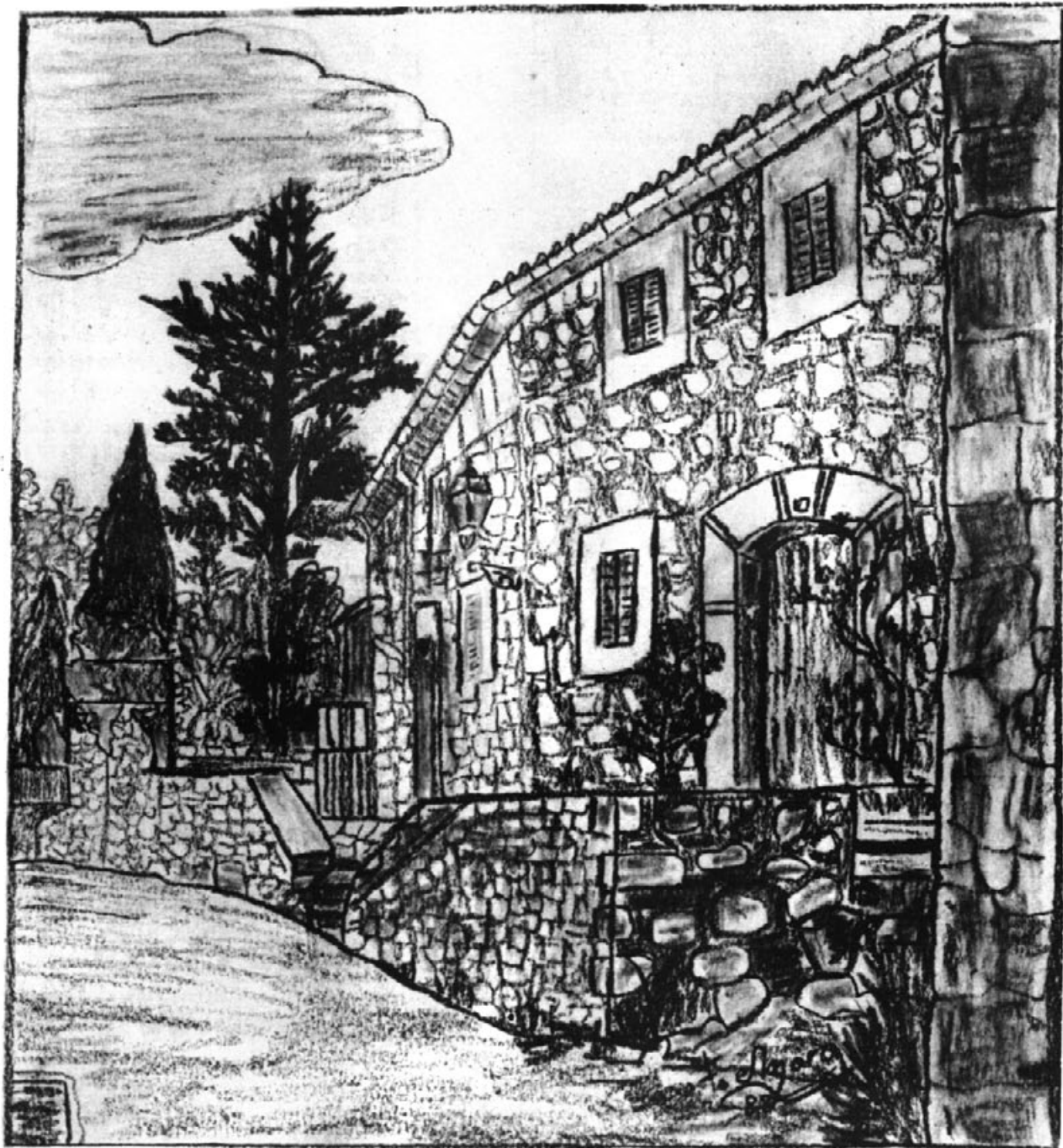

montaurà

NO 4 OCTUBRE 1.988

REVISTA DE MANCOR DE LA VALL

CARRER DE SANTA LLÚCIA, dibuix de l'artista local Francesca Mora Pons.

SUMARI

Portada: CARRER DE SANTA LLÚCIA, dibuix de l'artista local Francesca Mora Pons.

- Pag. 3 OPINIÓ. Al "Grup de Mancorins..." Margalida Darder Colom.
- 4 CRÒNICA. Gabriel Fiol Mateu.
- 8 L'AJUNTAMENT INFORMA.
- 9 LA POESIA. La Vida, Margalida Darder Colom.
- 10 DE CA NOSTRA..., Jaume Gual Mora.
- 12 AHIR. Tomeu Ripoll Pou.
- 14 ENTREVISTA: GABRIEL MAIRATA BENNASAR "D'Es Rafals", Una Història viva. Jaume Gual Mora.
- 17 SALUT: EL POLL: Un petit parasit i un gran maldecap. Bel Garau.
- 18 ESGLÉSIA LOCAL: "La Parròquia". Bartomeu Fons Pascual.
- 19 BIBLIOTECA. Maria Carmen Valdivielso.
- 19 TEMPERATURES I PLUGES. Miquel Saurina Vallo ri.
- 20 L'ESCOLA: "UN NOU CÛRS". Claustre de Profes-sors.
- 21 TOPONIMIA DOCUMENTADA (4). Gabriel Fiol M.
- 22 L'ESPLAI: SEGUIM AVANÇANT!!! Grup de Moni-tors.
- 23 ELS LLINATGES DELS MANCORINS (3). Gabriel Fiol Mateu.
- 24 ESPORTS. Joan Martorell Vallori.
- 27 PER LLEPAR-SE ELS DITS. "ARA VE NADAL...".

Contraportada: IMATGES D'AHIR: ELS "ROCKERS" DELS CINQUANTA. Comentari de Gabriel Fiol Mateu.

Metge de Guàrdia	281313
Ambulàncies	200362
Dispensari Municipal	504865
A.T.S.	501880
Urgències Inca S.S.	503882
Ambulatori Inca S.S.	502850
Bombers Inca	500080
Guardia Civil Selva	515004
Guardia Civil C.O.S.	295050
Parròquia	501828
Pompes Fúnebres	500237
Escoles	505991
Ajuntament	501776
Protecció Civil	721040
Electricitat AVARIES	500700
Telèfon Esperança	461112
Fons Cultural Europeu	457777

METGES DE GUÀRDIA

SETEMBRE							OCTUBRE						
L	M	M	J	V	S	D	L	M	M	J	V	S	D
5	6	7	8	9	10	11	3	4	5	6	7	8	9
12	13	14	15	16	17	18	10	11	12	13	14	15	16
19	20	21	22	23	24	25	17	18	19	20	21	22	23
26	27	28	29	30	1	2	24	25	26	27	28	29	30

NOVEMBRE							DESEMBRE						
L	M	M	J	V	S	D	L	M	M	J	V	S	D
31	1	2	3	4	5	6	5	6	7	8	9	10	11
7	8	9	10	11	12	13	12	13	14	15	16	17	18
14	15	16	17	18	19	20	19	20	21	22	23	24	25
21	22	23	24	25	26	27	26	27	28	29	30	31	
28	29	30	1	2	3	4							

Adreça dels metges

Dr. RICARDO FARRIOLS: C/ M. Caballer, n.º 5 - MANCOR
 Dra. LUISA FABREGAT: C/ Dezcallar, n.º 9 - SELVA
 Dra. MARIA CUADRI: C/ J. Estelrich, n.º 4 - SELVA

SERVEIS D'URGÈNCIES: TELEFONAR A L'ÚNIC NÚMERO

28 13 13 - BUSCA-688

DISSABTES, DIUMENGES I FESTIUS INCLUITS:

De les 14 h. del dissabte fins a les 9 h. del dilluns

DIES FEINERS: De les 17 h. fins a les 9 h. del dia següent

LES GUÀRDIES SÓN EXCLUSIVAMENT PER URGÈNCIES.
 ELS MALALTS NO URGENTS SERAN ATENDUTS EN HORES DE CONSULTA

MONTAURA, Revista de Mancor de la Vall.

REDACCIÓ I CONFECCIÓ: Grup de mancorins.
 COL·LABORADORS: Tots els qui vulguin.
 IMPRESSIÓ: "Apòstol y Civilizador", Petra
 DIPÒSIT LEGAL: PM. 3 - 1.988.
 EDITA: COL·LECTIU MONTAURA, Pl. Ajunta-ment, 1, DP. 07312, Tl. 50.17.76.

Les responsabilitats dels articles recau-ran només damunt de llurs autors.

FES EL SERVEI MILITAR AL TEU POBLE

Si tens 17 ó 18 anys en el 88 i vols fer el Servei Militar com a Voluntari, l'any 1989, fes-la a la Creu Roja i tindràs els següents avantatges:

- Podràs fer una tasca humanitària.
- Estaràs al teu poble o pels voltants.
- Tindràs la possibilitat de treure't el carnet de conduir.
- Rebràs formació socorrista.
- Dura el mateix que el Servei Militar de Voluntari.

OPINIÓ

AL GRUP DE MANCORINS ...

Enhorabona, GRUP DE MANCORINS, és ara tasca fructífera aquesta de la nostra REVISTA. Cal remarcar, que MANCOR, poble petit però joíós pel seu paratge i la gent que l'enrevolta necessitava un mitjà de comunicació una -REVISTA LOCAL- per poder deixar constància amb el pas del temps, dels seus fets quotidians, els seus costums, els seu conviure social i tota la seva història plena de vida.

A nivell de proposició, crec necessari, introduir un nou espai literari on també els mancorins podrem reflexar els sentiments interns que han d'esser exterioritzats.

Esperem que a més de músics, grans pedagogs, grans esportistes, historiadors, pintors, animadors socio-cultural, grans monitors d'espai, homes del camp que senbren llavors perquè els fills les recollin, homes d'indústria del calçat que fan possible que Mancor de la Vall surti endavant... i un llarg etc... també Mancor sigui terra de poetes.

Anim i endavant, des dels nins de l'escola fins al més gran, du a dintre un petit i gran poema.

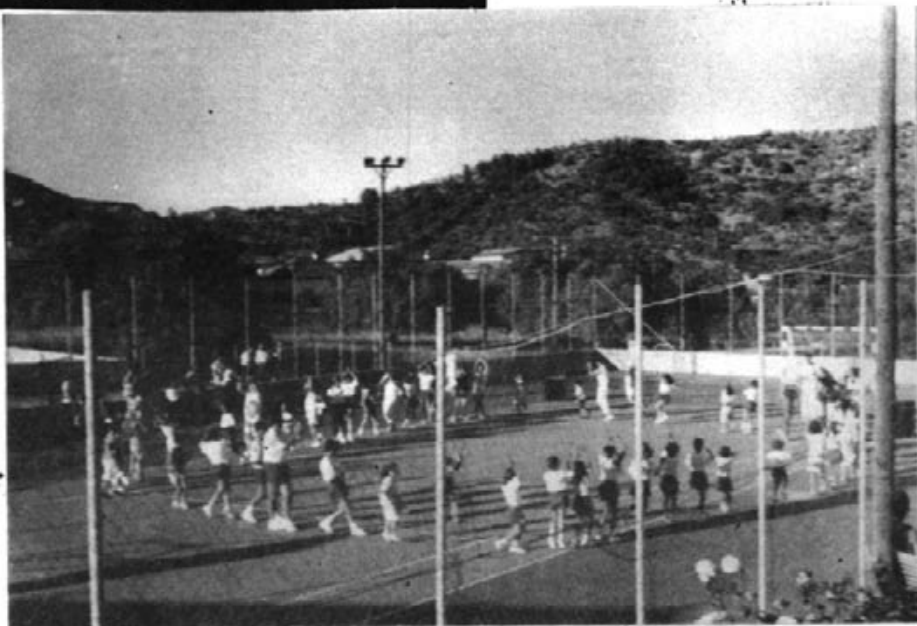
Margalida Darder Colom

CRÒNICA

JULIOL.

Dia 2: L'Associació de Pares d'Alumnes de l'escola MONTAURA va organitzar una festa de fi de curs. Després d'una desfilada des de la Plaça de l'Ajuntament fins el Poliesportiu, els nins iniciaren la festa amb la interpretació de vàries peces musicals amb flautes dolces dirigits pel professor de música Antoni Alomar. Seguiren diversos jocs i diversions amb el grup d'Animació "Singlot". Col.laboraren a que fos una festa ben lluïda l'Ajuntament i el Club d'Esplai S'Estel. Cridà l'atenció els uniformes esportius que estrenaren els escolars amb el nom de l'escola i de la vila serafrafiats. Havien estats pagats per la nombrada Associació de Pares.

Al mateix dia 2, a la missa vespertina es presentà com administrador parroquial Mn. Bartomeu Fons Pasqual, que també té igual càrrec a la parròquia de

Santa Tecla de Biniamar. Continua, aixímateix essent el Vicari Episcopal de la Tercera Zona.

Dia 9: A l'oratori de Santa Llúcia s'uniren en matrimoni el mancorí Ramon Arrom Moranta amb Maria Teresa Santacruz Rubert natural d'Inca, ciutat on han establert el seu nou domicili. Els desitjam que la felicitat esl acompanyi en

la seva vida matrimonial.

Al mateix dia va néixer Magdalena, primera filla del matrimoni Antoni Martorell Vicens i Maria Magdalena Moranta Frontera.

Dia 23: Es casaren a la Parròquia de Sant Miquel de Campanet, d'on era parroquiàna la núvia, en Vicenç Frontera i na Maria Cerdà. Moltes felicitats. Han fixat la seva residència al nostre poble.

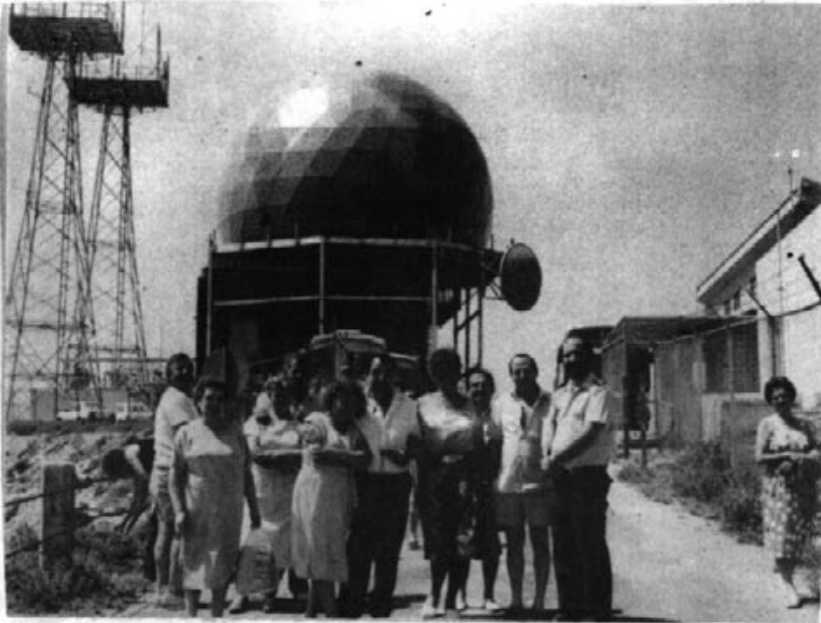
Dia 29: Nasqué Rut, filla de Manuel Bernabé Galve, natural de Barcelona i d'Elsbert Rodríguez Montero, nadiva de Frankfurt, R.F. d'Alemanya. És la segona filla d'aquesta parella.

Dia 30: L'Associació d'Amics de la tercera Edat, organitzà una excursió al Puig Major de Son Torrella. Foren 136 els excursionistes que omplien tres autocars. Després de berenar a

la Font del Noguer, i una vegada a dalt del dit puig poguerem visitar el radar

bon arròs, pogueren deleitar-se amb un cabrit rostit que els havia regalat i

que des d'aquella altura vigila el tràfic d'avions de quasi tota la Mediterrània occidental. Reberen tota classe d'explicacions de tres suboficials que els atengueren inclús amb l'ajuda de diapositives que foren projectades a un local adequat. El dinar fou a Comafreda, on, després d'un

preparat en Jaume Martorell de Cas Puput. L'ensaimada que havia regalat la caixa "Sa Nostra" pogueren banyar-la amb el cava que aportà en Toni de "Sa Caixa" per celebrar el neixament de la seva segona filla. En resum, fou una de les excursions que més ha satisfet als animats amics

de la tercera edat que, a l'hora de passar-ho bé, són de primera.

AGOST.

Dia 4: Morí Onofre Martorell Mayol de Can Conet, a l'edat de 69 anys. Tant la seva esposa Margalida, com els seus fills Antoni i Joana i demés familiars rebin el nostre més sincer condol.

Dia 7: A la mateixa cerimònia rebé el Baptisme Lluís Martínez Comes i el seu germà Jaume Martínez Comes la primera comunió. També Marta Horrach Solé combregà per primera vegada.

Dia 17: Després d'una curta malaltia, morí Teresa Martorell Mora de Cas Puput, a l'edat de 87 anys. Acompanyam en el sentiment als seus fills Catalina, Antoni, Jaume, Guillem i Miquel i demés familiars.

La primera tamborinada de l'estiu arribà aquest mateix dia amb gran acompanyament.

nyament de llamps i trons, a conseqüència dels quals el repetidor de TV de Santa Llúcia quedà espanyat. Hi ha que veure la quantitat de persones que els posa de mal humor no podent seguir tots els capítols de les telenovel·les o no saber si el concursant del "Tres por cuatro" ha aconseguit els punts que necessita per rebre el premi somniat. Sortosament l'angúnia, sols, durà dos dies.

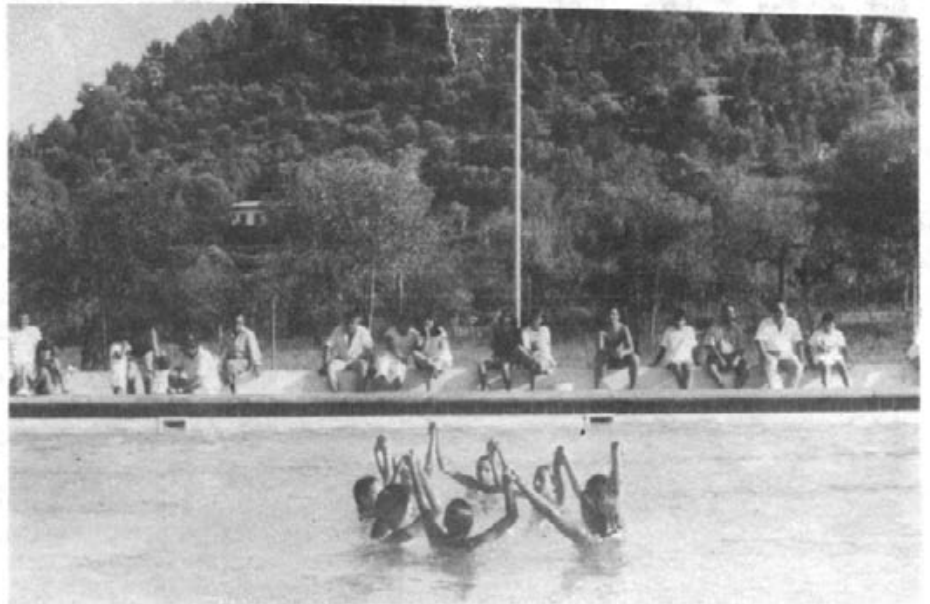
Dia 20: i per gentilesa del Foro de Mallorca, 10 al.lots i 10 adults pogueren disfrutar d'una diada d'esbarjo a AGUALANDIA, on tingueren tots els aparells d'aquell parc aquàtic a la seva disposició totalment gratuïts. Com el dia fou d'una calor acabadora no importa dir que l'allotea ho passà molt bé estant en remull dins els variats jocs d'aigua que hi ha a aquelles instal·lacions. L'Ajuntament ho organitzà perquè tot anàs perfecta.

Dia 22: Morí Mado Maria Martorell Mateu "Ferragueta" a l'edat de 83 anys. Al cel sia.

Dia 27: Organitzat pel Consell Insular de Mallorca i el nostre Ajuntament, amb la col·laboració de moltes cases comercials de Mancor i de fora de Mancor, la Comissió de joves oferí al poble, la DIADA DE TRUI ESTIU 88. Durant la diada es celebraren diver-

sos jocs per divertiment dels més joves, com jinkama amb bicicleta, corregudes de cintes, carreres dins sacs, pujada a un pal ensabonat, xocolatada amb ensaimada, etc.

Al decapvespre es desenvoluparen els actes de cloenda del curset de natació que com cada any organitza l'Ajuntament. Aquest any la monitora Sra. Isabel Negre Sastre ens oferí proves de natació a càrrec dels cur-

sillistes on demostraren la perfecció que han assolit en els diferents estils d'aquest esport. La sorpresa fou el ballet aquàtic que un grup de nines interpretaren als acords d'un conegut fragment del l'obra "El llac dels cignes" de Piotr I. Txaikovski.

La novetat del curset d'enguany fou el grupet de dones, diguem-ne madures, que, amb profit, apregeren a surar dins l'aigua. Les més fortes mambelletes a l'hora de repartir els diplomes foren per elles.

La diada acabà amb una gran verbena al poliesportiu als acords de l'orquestra "ARIZONA".

SETEMBRE:

Dia 4: A la parròquia reberen les aigües baptismals Na Rosa Maria, filla de Jaume Munar Mairata i de Rosa M Garau Seguí; Na Maria Josepa, filla de Joan Pou Martorell i de Josepa Ayala Contreras, i n'Emili fill d'Angel Bernal Villosoria i de Lucinda Davies. Aquest darrer es nat a la ciutat anglesa de Norttamp-
plon.

Dia 10: El cel no es mostrava gaire favorable per anar d'excursió, ja que espessos núvols pareixia que desanimarien als Amics de la Tercera Edat" a pujar a l'autocar. Però així i tot un grup de valents anaren a aquesta passetjada de caire essencialment cultural. Visitaren la Manerialia de Campanet, els museus d'art modern de Pollença, arribant fins al far de Formentor.

Dia 14: nasqué Joan, primer descendent del matrimoni Sebastià Frontera Ripoll i Maria Rosa Martorell Mateu, Enhorabona.

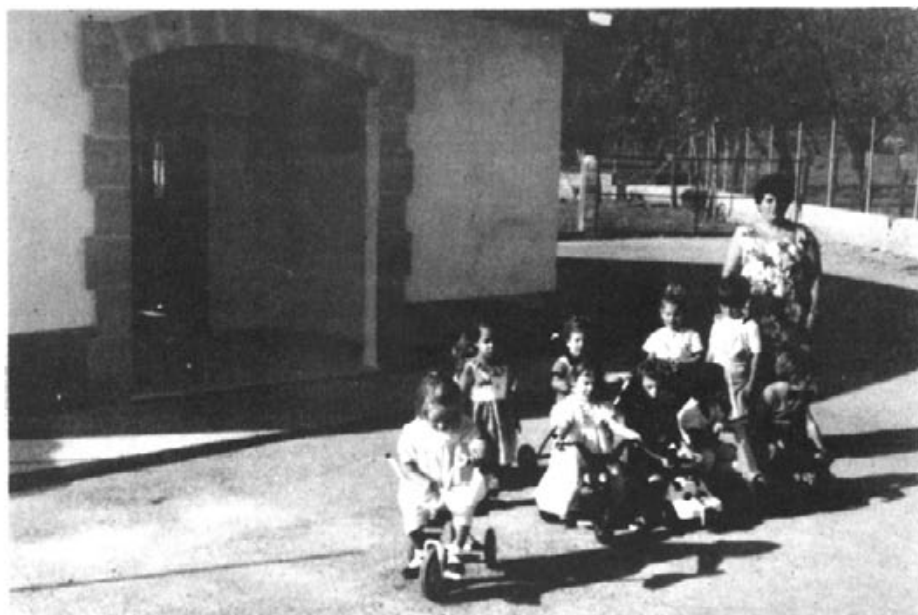

Dia 15: acabà la bona vida pels escolars. El nou curs ha començat al Col·legi MONTAURA amb un claustre de professors gairabé nou: dels cinc docents que ho formen quatre no ho eren l'any passat. L'ampliació de l'edifici escolar pràcticament ha duplicat l'espai disponible per desenvolupar amb comoditat la difícil tasca d'ensenyar als al·lots. Hi ha a aquesta revista una secció dedicada a l'escola on podreu trobar més informació damunt aquest tema.

També ha començat el curs la transhumant Guarderia Infantil que ha pogut tornar al seu edifici del poliesportiu i que durant el curs passat fou ocupat per un grup del col·legi públic.

Dia 30: El darrer dia de setembre ha reobert el popular Café Can Bernat amb el nou empresari en Gabriel Martorell Bisquerra al qual li desitjam sort i prosperitat en el negoci que a partir d'ara regirà.

Gabriel Fiol Mateu

L'AJUNTAMENT INFORMA

Plenaris.

Ordinari, 30 Juny de 1.988.-

S'acordà pagar factures per un import de 5.616.764 pts corresponents al mes de juny.

S'acordà concedir les següents llicències d'obres:

- Dª Mª Mag. Martorell Seguí
- D. Gabriel Horrach Capó.
- D. Joan Moranta Mateu.
- D. Josep Moranta Mateu.

Es donà compte de la concessió, per part del Consell Insular de Mallorca, de 125.000 pts per poder dur a terme el curs de natació.

S'acordà concedir una subvenció de 25.000 pts al Club d'Esplai S'Estel, per poder dur a terme els campaments d'Estiu.

S'aprovaren les certificacions d'obres següents:

7^a i darrera certificació: Urbanització illeta, pavimentació vials i zona ajardinada per import de 172.296 pts.

2^a i darrera certificació: Adamentament ajardinat terrenys d'es Pou, per import de 3.094.881 pts.

S'acordà comprar 24 volums de la Gran Enciclopèdia Catalana, per un import de 6.800 pts cada volum.

Ordinari, 29 de Juliol de 1.988.-

S'acordà el pagament de les factures, per l'import de 4.484.459 pts, corresponents al mes de juliol.

S'acordà concedir les següents llicències d'obres:

- Dª Margalida Pou Riera
- D. Antoni Martorell Vicens
- D. Angel Bernal Villoria
- Dª Maria Martí Mateu
- D. Manuel Baez Fernandez
- D. Jaume Mora Martorell

S'aprovà la liquidació de les festes de Sant Joan, quedant de la següent manera:

INGRESSOS.....	322.800.-
PAGAMENTS.....	<u>1.524.009.-</u>
DÈFICIT.....	<u>1.201.209 pts.</u>

S'acordà sol·licitar, al Consell Insular de Mallorca, una subvenció per poder dur a terme la 5a Diada Esportiva.

S'acordà suspendre la sessió del mes d'agost.

S'acordà sol·licitar ajuda tècnica i econòmica a la Conselleria d'Obres Públiques del Govern Balear, per poder dur a terme el projecte d'una nova xarxa de sanejament i suministre d'aigua potable.

S'aprovà el compte de Tresoreria, amb el següent resultat:

Existència 1er trim. ...	2.470.897.-
Ingressos	<u>5.546.272.-</u>
Suma	8.017.169.-
Pagaments.....	<u>3.012.841.-</u>
existència següent.....	<u>5.004.328pts.</u>

s'acordà concedir una ajuda economica de 110.000 pts al club Montaura.

Es donà compte de la concessió, per part del Consell Insular de Mallorca, de 343.000 pts per fer la neteja de la carretera de Santa Llúcia.

Extraordinari, 20 de setembre 1.988.-

S'acordà sol·licitar al Sevei Hidràulic de Balears, la redacció d'un projecte d'obres complementàries per a la modificació del Pont de Biniarroi.

EN PORTADA

CARREP DE SANTA LLÚCIA, dibuix de Francesca Mora Pons.

La Poesia

LA VIDA

Un camí, una esperança
 una lluita, una il·lusió
 una font, una correntia
 un somni, un raig d'estrelles
 un fort desig, això
 això és la vida i
 tot el demés....
 La vida és font d'alegria
 font de tristesa
 bellesa, deliri, fontarral
 ternura, sencillesa, passió
 records, tempestats, muntanyes
 amor, dolor, sofriment,
 garridesa, harmonia.
 Pluja de color
 sang polsosa
 empapada d'amarg sabor
 sombra clavada en una lança
 mirall brillant sense vidre
 llum blanca que es va apagant
 VIDA, és això, i tot el demés...
 Calamitat, injustícia
 torres negres amb arriscats talls
 que van trepitjant
 praderes tenres, verdes,
 paisatges amb arrels
 que aclamen un crit de llibertat,
 ocells que volen
 i amb crits forts
 proclamen solidaritat.
 Presons robustes
 enquadrades a les afores
 de ciutats,
 criden el seus drets
 als poderosos apresors,
 tan sols demanen això: LLIBERTAT
 Misèria dura s'enfronta
 amb la pura veritat,
 veritats manses
 que ignoren, que ploren, que sofreixen
 somriures i llàgrimes
 es conjunten a un temps
 uns riven per no plorar
 de fam per falta de pa
 La majoria marginada
 a les voreres espera,
 per ésser escoltada
 L'altra majoria
 a l'altra vorera espera,
 per ésser ignorada
 LA VIDA

veus ignorades,
 crits despiatats,
 estranyes delícies
 cossos alienats
 ulls tancats,
 carrers obscurs,
 balcons oberts,
 cors apagats,
 una buidor, un turment
 una miserable pobresa
 una ànima atribalada,
 un vol, un retorn
 això...això..., és la VIDA
 i tot el demés
 un respir...sols això...
 LA VIDA
 un retorn sense destí
 un amor tenre,
 un flor,
 un bandoler, un somni
 un dolor.
 Un camí sense petjades,
 un viarany sense límits
 un paisatge exòtic,
 un cim
 un pas, una ribera
 un clau, una escuma
 Una imatge, una terrola
 una sinya, un dolfi, un ocell que vola
 un sentiment, un cant de llibertat
 una veritat,
 LA VIDA... un respir
 sols això.
 LA VIDA... un somris
 sols això.
 LA VIDA... és això, VIDA
 i tot el demés...

Margalida Darder Colom

DE CA NOSTRA...

Jaume Gual Mora.

Ús incorrecte de "lo".-

La llengua catalana només té dues formes d'article determinat "el" (masculí) i "la" (femení) amb els seus respectius plurals "els" (masculí) i "les" (femení). La llengua castellana fa servir un altre article determinat "lo", anomenat article neutre. Per influència del castellà, com un castellanisme més, empram l'article neutre "lo" en el català escrit i oral.

L'article neutre, gramaticalment, és el que precedeix un adjectiu que no es refereix a cap substantiu expressat o sobrentès o bé precedeix a tota una oració començada pel relatiu "que". Exemples: "lo bueno, si breve, dos veces bueno", "lo que dices no es verdad". Com deim, aquest article neutre no existeix en català.

La llengua catalana antiga emprava l'article "lo". Tots coneixem la lletra originària de la Sibilla: "Lo jorn del judici..." Però aquesta forma quedava reduïda a (l') davant un mot començat en vocal i també després de les preposicions a, de, per, amb les quals, tal com feim actualment es contraïa. També alguns autors i la llengua parlada el feren servir en èpoques recents i el fan servir encara avui (per exemple a Pollença). Hi ha llengües tan riques i cultes com el francès i l'italià que tampoc no tenen aquest article neutre i no el troben a faltar. Està clar que la normativa actual de la llengua catalana rebutja el seu ús, oral i escrit.

L'equivalència catalana del "lo" neutre castellà es troba en les formes generals i senzilles de "el, el que és, el que ha de, allò que té", a vegades serà convenient emprar un mot abstracte, una expressió genèrica o fer un gir adequat i peculiar. Exemples, (lo cierto es que.. "la cosa certa és, el fet cert és, el cert és..." (Lo verdaero y falso), "la veritat i la falsedat". (Lo que dices), "allò que, el que dius..."

La forma "lo" i plural "los" existeix en català modern com a pronom feble masculí, alternant amb "el" (i les

reduccions l', 'l). Així "cridar-lo, el crida, l'ha cridat, crida'l". També es troben els pronoms neutres "això, allò, ho".

Vegem i intentem corregir alguns modismes: (Només va a lo seu) , només va a la seva. (A lo menos), com a mínim, si més no, pes cap baix. (A lo més, tot lo més), com a molt, a tot estirar, pes cap alt. (Per lo vist), segons pareix, segons es veu, segons sembla. (Per lo tant), per tant. (Lo més mínim), gens ni mica, ni poc ni gaire. (Per lo comú), comunament. Totes les frases que estan entre parèntesi són incorrectes; com elles n'hi ha moltes més.

La lluna, el temps i el camp.

Octubre:

Hem entrat a la tardor i comencen a caure les fulles dels arbres. Convé execallar i netejar tots aquells que ja han fet l'esplet. És un bon moment per sembrar arbres fruiters, cirerers, pomes, figueres i pereres.

S'acaba la collita de garroves i es cullen les figues més tardanes. Prop de Sant Francesc (dia 4) maduren les magranes. Ja a mitjan mes es cullen els anous i els codonys. "Per Sant Lluc (dia 18), nesples apelluc". A la muntanya ha d'estar tot preparat per a la collita d'oliva i es cullen els aglans.

Durant el mes es pot sembrar civada, ordi, faves, guixes, pèsols, alfalç, ferratge i fer planter de cebes i cols. Es poden sembrar també ramallers de cabeça, jacints, ulls de gerani, etc...

Les pluges que solen caure aquest mes saonen bé la terra i el bestiar té menjar. Dins pinars i garrigues hi ha esclatasangs i a les terres de conró neixen les gírgoles. Sol ésser el mes que més plou a Balears. Normalment cauen uns 70 litres per m² a Eivissa, 75 al Pla de Mallorca, 95 a Menorca. Amb freqüència a la muntanya i a les Vallis de Sóller i Pollença, arriben als 150 litres per m².

Arriben les aus migratòries que venen a passar l'hivern. A final de mes ja es poden caçar cegues, guàtleres, tords, estornells, juies, titines negres, etc...

Comencen les fires a Inca, enguany la primera serà el dia 23, que culminaran amb el Dijous Bo. A més de la festa de Sant Francesc (dia 4), hi ha la de la Mare de Déu del Pilar (dia 12), Santa Teresa (dia 15) i San Lluç (dia 18). Mirau de què el dia de les Verges (dia 21) vos convidin a menjar bunyols.

Novembre:

El dia s'ha escurçat ferm, les diades són fosques i comença la fredor. Les pluges han d'estar ben compartides, "novembre humit, et farà ric". Les temperatures baixen situant-se entorn als 14 °

En el camp es continua la collita de magranes, pomes, anous i les primeres taronges mandarines. A principi de mes es cull l'oliva a l'arbre i a final comencen a aplegar-ne per fer les primeres trullades a les tafones (avui és un treball que quasi ha desaparegut). També se sembra blat, xeixa, ordi i civada; després del Dijous Bo es pot començar a sembrar blat. A l'hort es sembren raves i pastanagó, per altra part es cullen llegums secs: llenties, ciurons, mongetes; també cols de Bruselles, colfloris, pebres vermells i verds, moniatos, mongetes tendres i carabasses.

Pel que fa a les feines casolanes són bons dies per salar olives, guardar al rebost fruites hivernenques: atzeroles, serves, peres, magranes. Si teniu ganes de caminar i ha plogut, podeu anar a cercar caragols, arreplagar blaves, gírgoles de poll, cogomes i tota casta de bolets. També és costum el fer bunyols a ca-seva, després de les verges.

Comença el mes amb la festa de Tots els Sants i els cementeris s'omplen de visitants. Dia 2 és els Morts, la collita de ramells es dedica a fer rams i corones. Altres festes són: Dia 11, Sant Martí, patró dels moliners i que a vegades ens obsequia amb el seu estiuet. Dia 25 és la festa de Sant Andreu i preparauvos, "per Sant Andreu, calabruix o neu".

D'una forma especial per a tots els que vivim a la Comarca d'Inca, cal tenir esment a la jornada del Dijous Bo, fira major de Mallorca, que enguany serà el dia 17 del mes. Com tots sabeu, després de Sant Lluç, comencen les fires que són tres (enguany dies 23, 30 d'octubre i dia 6 de novembre), segueix després el diumenge de Santa Maria la Major (dia 13 de novembre) i el dijous següent és el Dijous Bo.

Desembre:

És un mes fredorenc i encara els dies es van escurçant fins que arribam a l'entrada de l'hivern quan el sol està a Capricorni, a les 15 hores i 28 minuts de dia 21 de desembre. Fa molt bo escalfar - se devora el foc i veure la pluja de darrera les vidrieres. Les pluges de la tardor han rentat bé les teulades, és bon temps per girar la canal i omplir les cisternes.

Era costum collir oliva i fer oli a les totes, execallar les oliveres, collir aglans (els agres per als porcs i els dolços per torrar o menjar crus), arreplegar llenya per fer carbó. Si encara teniu ocasió de collir olives per salar, manteniu-les en remull amb aigua clara fins que arribi la lluna vella (millor si és de març), i posau-les llavors amb aigua-sal; estau alerta a rompre abans d'hora el tel que es forma damunt de l'aigua, sinó les olives vos tornaran sabeteres.

No són moltes les feines del camp que es fan durant aquest mes. Per la Puríssima es poden sembrar hortalisses i patates. Es pot fer planter de tomàtigs, pebres i albergínies.

Les matances, costum que ha tornat resurgir als nostres dies, es poden fer ja després de la Puríssima. No convé fer-les en lluna prima perquè els botifarrons s'esclaten; és una creença que si la lluna creix o és plena, els budells són més amples i gruixats. També aquest mes es desmamen els anyells primerencs i comença la feina de munyir i formatjar (avui quasi bé només acerts indrets de Menorca).

Pel que fa a les festes, el plat fort del mes, són les de Nadal i Cap d'Any. Convé fer el Betlem, preparar les coques bames, coques de torró, raïm, llet d'ametlla, ametlles torrades, etc... Tots anirem a Matines i escoltarem la Sibilla, seguint el costum ancestral del poble mallorquí.

Altres festes són: Dia 2, Santa Bibiana (Si plou per Santa Bibiana, plou quaranta dies i una setmana). Dia 4 es Santa Bàrbara amb qui pensam si fa llamps i trons. Dia 8 és la Puríssima. Dia 13, Santa Llúcia, festa molt recobrada darrement al nostre poble. Dia 21 San Tomàs, dia 26 Sant Esteve, dia 31 Santa Coloma i San Silvestre. Anau vius el dia 28, festa dels Sants Innocents; davant les innocentades, revestiu-vos de paciència.

AHIR

D. MIQUEL BONAFE ALORDA
(Es capellà Barraqueta)
1.920-1948

Dins el petit grup de persones dedicades particularment a la música, que ha donat la nostra vall, s'hi troba D. Miquel Bonafé, el qual no destacà en el camp de la creació, com el P. Reynés, sino com a "mestre de capella" de la parròquia de S. Joan Baptista. Durant el breu temps que gaudí de la vida, cinc anys curts, una vegada ordenat sacerdot, organitzà i dirigí les manifestacions musicals en les solemnitats litúrgiques, així en el cant i en la interpretació a l'harmonium.

D. Miquel va néixer a la darrera casa, a l'esquerra pujant, del carrer del Sol (Avui Bartomeu Reus) que fa cantonada amb Turixant (1). Després, en haver nascut els sis germans, quatre nins i dues nines, la família "Barraqueta" va passar a viure a l'actual carrer de Son Tomeu a la casa on hi romangué l'amo en "Barraqueta" quasi fins a la seva mort.

Des de les festes de S. Joan de 1.943 fins al febrer de 1.948 D.Miquel fou la mà que impulsà moltes de les activitats culturals del poble, sobre tot entre la joventut, mitjançant l'"Acció Catòlica", de la qual en va esser un destacat dirigent. Però el que pretenc destacar és l'aspecte exclusivament musical de la seva activitat artísticodidàctica, compresa dins els cinc anys, curts, hem dit, ja que dia 1 de maig de 1.948 moria a ca Na "Talladora", al carrer de Biniarroi. Tenia 28 anys.

La manca d'esdeveniments singulars en la seva vida artística fa que no poguem presentar una llista d'èxits, ja que no podem parlar d'una obra creadora (2), ni fou tampoc D. Miquel Concertista famós. El seu treball consistí, sobre tot, en la tasca diària de preparar les actuacions de l'Escolania en les celebracions litúrgiques i assajar a l'harmonium les peces que anava interpretant a l'església durant l'any.

Jo record haver consultat i usat moltes vegades uns quaderns de música manuscrita on hi havia recopilades obres, composicions vocals per a coro i acompanyament d'orgue i altres, totes de distints compositors. A lo millor encara ara es poden trobar entre els papers de música de l'església. Aquests manuscrits, pacientment elaborats en tinta amb delicada caligrafia, els confeccionava D. Miquel en hores mortes, a casa seva.

Però el que més es pot fer present en el record que guardam d'"Es Capellà Barraqueta" és la cura de l'escolania, que embellia les misses dels diumenges i festes en general i les grans solemnitats de Nadal i Pasqua, amb les seves respectives processons, i de S. Joan. En les festes més importants s'hi afegien a l'escolania veus ja madures de manera que es formava una vertadera agrupació coral, no igualada mai més fins avui.

Crec que és el moment de recordar a totes aquestes persones, les quals quaranta anys enrera donaren vida a la cultura, en el vessant musical, amb assaigs setmanals al Cor de la parròquia per poder aprendre el que després donaven. A Mancor, entre el 1.943 i 1.948, en cantaven misses a veus, obres pròpies de Nadal i Setmana Santa a veus (segurament algú encara ara recorda l'"Estabat Mater" o els celebrats "Adeste, fideles" i "Hi ha neu a la Muntanya". A l'Església del nostre poble es podien sentir misses gregorianes, cant de vespres, de completes...

Tot aquest moviment finí i no ha renaixut. Aiximateix el mestre degué fer entrar ben endins la sensibilitat per la música als seus alumnes, ja que després de la desaparició de D. Miquel continuaren cantant a l'Església, fins que a poc a poc s'anaren decantant definitivament, avui un, demà un altre. Encara ara

en alguna ocasió podem veure aïllats vestigis del que fou aquella escolania en veus ja madures i pancides que participen als funerals. Però l'esplendor no ha tornat. Els papers de música a nivell de poble acabaren de passar de mà en mà amb la desaparició de la banda "Sa Música" i amb la mort de D. Miquel Bonafé.

Igual que en el seu moment anomenàren els qui formaven la Banda, avui vull recollir els noms dels nins de l'escolania i dels majors que s'hi afegien en requerir-ho l'ocasió. Si no hi surten tots, perdonau. L'oblit no haurà estat voluntari.

ESCOLANIA

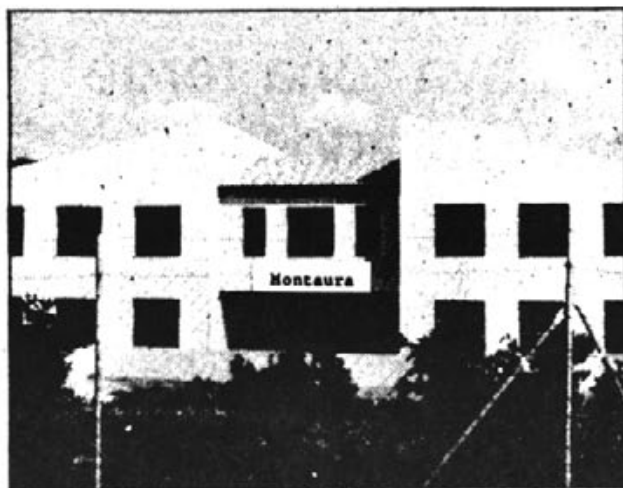
- Nins: En Baltasar de So Na Vaquera
 En Biel "Rialla"
 En Biel "Coric"
 En Biel "Barrequeta"
 En Monserrat Fontanet
 En Jaume de So Na Vaquera
 En Miquel "Rata"
 En Pep "Quint"
 En Pep "Ullot"

- Majors: L'amo en Martorell
 En Tomeu "Rialla"
 En Joan "Barrequeta"
 En Nofre "Peraire"
 En Joan de Ca sa "Pujola"
 En Joan "Ullot"
 En Miquel "Bassó"
 En Toni "Palou".

Tomeu Ripoll.

El curso escolar se normaliza

Aspecto de las nuevas aulas del colegio Montaura

El colegio Montaura estrena aulas y profesores

Vicenç Moranta

MANCOR DE LA VALL.— Con muchas novedades se ha iniciado el nuevo curso escolar en el Colegio Público "Montaura" de Mancor de la Vall. Destaca la importante reforma que ha sufrido el centro con 4 nuevas dependencias que han sido destinadas a biblioteca y sala de reuniones, despacho de la dirección, aula de usos múltiples, aula para el ciclo inicial y un pequeño gimnasio. El presupuesto de dichas obras ascendió a unos 13 millones de pesetas, cantidad que fue subvencionada por el MEC.

Hay que significar que con estas obras se ha puesto fin al problema de espacio que desde hace tiempo acusaba el recinto escolar.

Cambio de maestros

Otra de las novedades del nuevo curso y que repite con frecuencia es el cambio de maestros. Del curso pasado sólo permanece Antonio Sastre quien ejercerá las funciones de tutor de 7 y 8. Los restantes docentes del claustro son: Ma. Antonia Pascual, directora; Margarita Bujosa, secretaria; Catalina Galmés y Ma. Cruz Ribero.

GABRIEL MAIRATA BENASSAR, "D'ES RAFALS".

UNA HISTÒRIA VIVA

Avui a la nostra entrevista presentem a un home, que en èpoques difícils per al nostre poble, va assumir grans responsabilitats en la nostra comunitat mancorina. Ens trobam a la Sala de Plenaries de l'Ajuntament, un Batle de l'any 1.933 i el Batle de l'any 1.988, dos únics Batles elegits democràticament: També hi és present en Biel Fiol, cronista del poble i coneixedor dels esdeveniments que van narrant-se al llarg de l'entrevista.

- Bon dia. U'amo En Biel. quants d'anys. teniu?

Vuitanta-cinc en vaig fer dia 10 de maig. vaig néixer l'any 1.903.

- El llinatge Mairata no és corrent a Mancor. els vostres pares d'on eren?

Mon pare era de Calmarç i ma mare de Pollença.

- Com va ésser que venguéreu a Mancor?.

Perquè es meu padrí estava per Lluc, crec que era a Coma Freda i mon pare va conèixer mu mare i es casaren a Pollença. Jo vaig néixer a Pollença. Som es major de ca-meva. Vàrem venir l'any 1.905, jo només tenia dos anys.

- Només havíeu nascut vos quan venguéreu?.

No, na Margalida també ja era nada, va néixer a Lluc. Tots es altres germans ja varen néixer a Mancor. Érem set. Només quedam vius en Pep, sa meva germana Francesca i jo. Jo era es major, en Pep es darrer i sa meva germana crec que sa tercera a quarta.

Per quin motiu venguéreu l'any 1.905, a viure a Mancor?.

Perquè es meu padrí i mon pare estaven plegats. Estaven a Coma Freda. Aquesta possessió era de sa senyora de Massanella i Es Rafals també. Canviàrem de possessió però continuàrem amb sa mateixa senyora.

- Com era la vida diària d'aquell temps a Es Rafals?.

Fotre, jo de totd'una anava a escola a Inca. Hi ananva cada dia a peu des d'Es Rafals, només quedava es dies que plovia. Record que també un dia o dos vaig haver de quedar a Inca, a La Salle, que era allà on anava. Es meus pares no es preocupaven ja que sabien que quedaria si plovia molt, estaven d'acord amb es germans de La Salle. M'enduia es menjar de ca-meva dins una panera i allà es cuiner el mos encalientia. Es collegi era molt petit només hi havia quatre classes i una des petits a qui feia escola es germà cuiner.

- Fins quan hi anàreu?.

Fins als catorze anys. D'hivern (llavors no es canviava s'hora com ara), feia fosca aviat i m'agafava encara lluny d'Es Rafals. Record que una vegada, prop de sa caseta d'Escorca, devia tenir només 9 anys, em va pegar sa tristor i plorava de valent, feia molta fosca. Va devallar un home que me pareix que era de Selva, i em volia acompanyar per amunt i jo no ho vaig voler.

Entrevista

- Quina feina es feia allà dalt?.

Sembràvem pel bestiar, civada i també blat. Aleshores hi havia més terra al camp, ara es temps ha arrastrat sa terra i tot és una arrel, pedra, no es pot cultivar. Sa riquesa millor era s'oliva; fèiem oli i pujava gent de Mancor, quatre o cinc homes, collien oliva de dalt sobretot en es mal lloc. Aquests homes continuaven fent feina quasi tot s'any; després execallaven, anaven a fer carbó a es "ranxo". S'entretenien quasi tot s'any allà.

- Vàreu fer el servei militar?.

Sí, a Inca, tenia 20 anys. Som de sa quinta del 24; hi havia també amb jo en Salvador de Son Collell.

- Després, més endavant, vos casàreu amb Madò Francesca?.

Sí, aquí a Mancor, dia 6 de setembre de l'any 1.930. Ja fa vuit anys que fèrem ses noces d'or.

- Quants de fills heu tengut?.

Sis, quatre allots i dues allotes.

- Sabem que vàreu ésser batle de Mancor en temps de la Segona República, que va començar el 14 d'abril de 1.931. Recordau com fóreu elegit Batle?.

A ses eleccions. Vaig ésser es que vaig tenir més vots entre es regidors. Es meu grup es va ajuntar amb un altre i entre tots dos teníem majoria a s'Ajuntament (sis dels nou regidors).

- Sabem que a les eleccions a Mancor va haver-hi molt de trui i avalots?.

Sí, espenyaren ses urnes. Varen aturar ses eleccions i les feren un parell de dies després. Els havien de fer dia 23 d'abril i les feren dia 26.

- Era l'elecció del Batle idò com ara, això vol dir que vos fóreu elegit democràticament. Recordau quins eren els grups polítics que aleshores hi havia?.

Es des Centre, que també eren republicans; sa Unió de Dretes i es Republicans d'Esquerra. Mos juntàrem ses dretes amb es centre, que era es meu grup i m'elegiren a mi Batle amb sis vots.

- Ho vàreu ésser molts d'anys Batle?.

De dia 10 de maig de 1.933 fins dia 18 de març de 1.936. Vaig donar el comandament als republicans d'esquerra que governaren fins es juliol del 36.

- I com estava llavors Mancor en l'aspecte social?.

Èrem pobres. Cada casa feia un consum per sa Casa de la Vila. S'Ajuntament ara cobra de molts de llocs (aigua, escombreries, etc...), té més entrades, llavors no en teníem cap d'entrada. Aquest petit consum de cada família es feia en doblers i passaves pena de cobrar-ho; n'hi havia que no volien pagar.

- Pareix ésser que en temps que vàreu ésser batle hi havia moltes baralles entre els regidors en els plenaris?.

Sempre n'hi havia, però com que jo estava recolzat pels sis vots, si posàvem ses coses a votació sempre guanyàvem, érem sis contra tres.

Dos Biels, dos batles, ambdós elegits democràticament.

Entrevista

- On estava aleshores l'edifici de l'Ajuntament?

Estava a Ca l'amo En Francesc Marquesí, a s'entrada des poble, en es pis on després va viure en "Bartolo". Després, ja no era en temps meu, va passar a Son Collell.

- Vàreu acabar de Batle el 18 de març de 1.936, com succeïren els fets?.

No vaig acabar, em feren acabar. Aquells varen entrar i sé que no vaig entregar res. El Governador Civil va nomenar una Gestora, expulsant el Batle i es regidors, elegits pel poble. Vaig dir a En Pau Sabater, aquell que mataren a Sa Costa de Tofla, anant a Alaró, "anau allà i es secretari vos posarà al corrent".

- Després ja vos retiràreu i no en volguéreu saber res de política, ni republicans ni falangistes, ni milicians. Així i tot el fet d'haver estat Batle, vos va dur cap conseqüència en temps de la guerra o després?.

No, ni quan n'hi havia uns ni els altres. Jo no em vaig posar ni amb sos fuits ni amb sos falangistes.

- Deixem aquests records d'etapes avui sortosament superades i parlem del temps que va seguir. Sempre féreu feina al camp?.

Si vaig fer "eixides" i anava molt a la possessió de Cuba i també a prop de Sóller on hi estava un cosí de mon pare. Estàvem quinze dies sense anar al poble. Solíem execallar i collir oliva.

- Carbó, n'heu fet?.

No.

- I de salut, què tal?.

Ses comes i s'esquena. Tenc 85 anys i n'hi ha molts que no hi arriben, però jo ja som a s'enfront.

- Quins fets recordau amb més alegria?.

Dins sa vida hi ha alegries i amargures. Totes ens venen sense cercar-les a vegades. Record amb satisfacció quan em vaig casar i també quan vaig fer ses noces d'or.

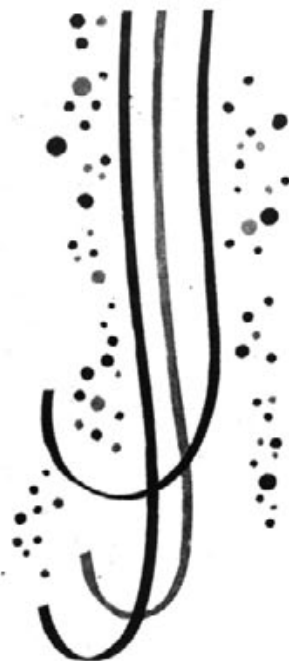
- Què vos sembla conviure amb la mateixa dona per espai de ja 58 anys, avui que les parelles amb molta facilitat es separen?.

Sempre s'ha de tenir paciència per una part i per s'altra. Més de 50 anys i encara segueix, aviat en farà 60.

- Com passau un dia normal, avui als 85 anys?.

L'amo En Biel i madò Francesca, a les seves noces d'or, (6-IX-1980).

Entrevista

M'aixec cada dia a les 6 del matí, encara fa molta fosca. M'en vaig a dur sa llet i vaig fins a s'escola o un poc més avall. Com que es prest m'assec a un pradis, esper que surti es sol i que es llet ja hagi munit. Quan torn a ca-meua crit sa meua joveneta, que es hora d'aixecar-se. Ara s'aixeca devers les deu i a les deu i mitja ja està trempada. De vegades mos n'anam a caminar el matí un poc per davant cas metge vell i es cap-vespre arribam fins a ca Na Pilar, amb sos caminadors que té,

- Encara anau cada dia a Cas Músic?.

No. Ho vaig donar, ja no tenc animals. Degut a que no puc caminar molt no puc anar-hi.

Moltes gràcies a l'amo En Biel d'Es Rafals. Un home de seny, una part de la història del nostre poble. Encara hi ha molts d'altres aspectes de la vida de l'amo En Biel que no hem tractat, sabem de la seva gran afecció al teatre (molts d'anys va ésser el Rei Herodes a sa Comèdia dels Reis). Malgrat no haver nascut a Mancor, sempre s'ha sentit mancorí i s'ha trobat bé en el poble que el va acollir quan només tenia dos anys.

Jaume Gual Mora.

SALUT

EL POLL: UN PETIT PARASIT I UN GRAN MALDECAP.

El poll del cap es un insecte de color grisenc que no té ales, però si tres parells de potes i que habita únicament dalt les sufrides closques dels humans. Viu devers 25 dies i mentres dura la seva vida, la femella arriba a pondre voltant als 250 ous.

Els ous són de forma ovalada i de color gris i del tamany de la punta d'una agulla. Están molt ben aferrats als cabells i molt aprop de les arrels, suposat que coven aprop d'una setmana i que en aquest temps el cabell creix uns 6 milimetres.

S'alimenten de sang humana i al mateix temps que ho fan injecten a qui els mantén les seves secrecions i excrements; això produeix picor i a vegades erupcions a la closca i ganglis al clatell.

El poll es veu en comptades ocasions però es bo de fer trobar els ous aferrats als cabells del clatell i de darrera les orelles.

S'encomanen molt fàcilment: per això es recomana que quan un membre de la família tengui polls, el tractament el facin tots els germans a més del pare i la mare.

El tractament es pot fer de dues maneres:

1) Es pot utilitzar una loció apostada que venen a les apotecaries (n'hi ha de diferents preus i olors amb lo que

cadascú pot triar el que més li convengui al nas i a la butxaca) amb la qual s'ha d'untar tota la closca i pentinar el cabell després. Es més pràctica fer-ho horabaixa. Passades 12 hores (l'endemà de matí) ja es pot rentar el cap amb aigua i sabó o xampú i ja només cal tenir la precaució de revisar el cabell durant uns dies per comprovar si el tractament ha fet afecte; si encara quedassin ous vius s'hauria de repetir el tractament o be provar aquest altre:

2) Es renta el cap i sense eixugar-lo es passa amb vinagre tebi; s'embolica amb una tavallola i es deixa així embolicat una hora o, encara millor, tota la nit. Després es torna a rentar, s'eixuga i es flita amb un insecticida d'ús domèstic. Aquest tractament s'ha de repetir l'endemà i després un pic per setmana durant sis setmanes per la qual cosa resulta més enutjós pero es igualment eficaç.

Tant si es fa l'un com l'altre, convé pentinar el cabell amb una pinta de púes molt espesses, ja que costa molt desferrar els ous, o be fer-ho amb unes pinces d'un en un (per això vos deia abans que es un gran maldecap).

I per acabar COMPTE! amb una cosa: tots els productes que he esmentat, tant el vinagre com les locions com els insecticides son molt irritants; per tant s'ha de tenir molta cura perque no entrin dintre els ulls o la boca i si es flita, no inhalar-los directament.

Bel Garau.

ESGLÉSIA LOCAL

LA PARRÒQUIA

Vull aprofitar aquesta primera oportunitat que m'ofereix la Revista "Montaura" per saludar cordialment a tots els mancorins que se senten membres de la Parròquia de Sant Joan Baptista de Mancor de la Vall i a tots els ciutadans del poble en general.

Vagi, per endavant, el meu oferiment per servir i animar la vida dels creients de la Parròquia i per col·laborar en el progrés moral i material del poble en tot el que estigui dins les meves possibilitats.

Estic convençut que l'Església del Concili Vaticà II descansa sobre el Poble de Déu. Som també conscient de les limitacions d'una persona; per això voldria expressar el meu desig de que tot el que pertany a la vida de la comunitat de creients sigui assumit per cada un dels seus membres: que tots ens sentiguem membres actius, que cada un pensi que la seva col·laboració més petita o més grossa, d'una manera o de l'altre és important i necessari per al bon funcionament de la Parròquia.

La mateixa convicció tenc respecte als ciutadans en general i la respectiva relació amb tot el poble.

No és possible que les coses del poble funcionin bé sense l'interés de tots pel bé comú. No es poden invocar uns drets personals per tal d'aconseguir uns beneficis propis i interessats sense tenir ben present que cadascú té més obligacions envers tot el poble.

Quan parlem de la Parròquia no ens referim al temple parroquial sinó al que és l'Església com a tal: la vida dels creients en un lloc determinat. I l'Església és la Comunitat Històrica dels qui creuen en Jesús i l'accepten com a Salvador de la seva vida en una actitud permanent de conversió i d'amor celebrada comunitàriament en els sagraments.

La nostra parròquia seria, en conseqüència, La comunitat de fe, Esperança i amor a Mancor de la Vall. En ella els creients tenim l'oportunitat ordinàriament d'alimentar i celebrar la nostra fe, de viure i actuar en cristià.

Una autèntica comunitat parroquial no és un simple conglomerat d'individus batiats, ni una institució purament jurídico-administrativa, ni una mera "estació de serveis religiosos". La parròquia ha de ser una comunitat de grups de persones que es reuneixen per a escoltar junts la Paraula de Déu, per a deixar-se interpel·lar per ella, per ajudar-se a comprendre les seves exigències i per a comprometer-se mútuament a ser testimonis feals d'aquesta mateixa Paraula enmig del món.

Això és una tasca de tots els qui formam la comunitat. Els seglars, per tant, en la Parròquia no són per a realitzar treballs de suplència o de simple col·laboració, sinó que han de dur a terme en ella la seva vocació de cristians, la seva vocació de membres actius.

Seguint el Concili Vaticà II podríem afirmar:

- En la Parròquia tots els membres són necessaris.

- En la parròquia, tots els membres han d'esser actius.

- Els membres de la parròquia tenen diversos carismes i exerceixen diversitats de funcions.

Amb altres paraules podem dir que l'Església de Jesús, la corresponsabilitat afecta a tot el Poble de Déu, no simplement la jerarquia. Per això en la Parròquia tots ens hem de sentir germans i iguals en dignitat i responsabilitat pel baptisme, encara que no tots siguen responsables de la mateixa manera, amb el mateix títol i en els mateixos camps d'actuació.

Per a dur a terme l'autèntica corresponsabilitat en la Parròquia -m'atreviria també a aplicar-ho a una bona col·laboració entre els cristians- sempre és necessari fer un esforç per passar:

1. Del culte al jo, a la devoció per la germanor i la comunitat.

2. De la comoditat que impedeix comprometre'ns a l'ascètica d'acceptar el compromís i mantenir-lo feelment.

3. De la incomunicació de pensaments i sentiments, a l'obertura i a la receptivitat envers els altres.

4. De l'obsessió per l'eficàcia ("fer coses"), a la preocupació per la pedagogia (educar persones).

5. De l'egoisme de conservar el que és meu, a la generositat de compartir-ho tot.

6. De l'enemistat, l'enveja, el recel i la confrontació, a l'aproximació, l'estimació i la confiança demostrada als germans.

7. De l'amargor de la crítica sistemàtica, a la connexió paterna ponderada i amable.

8. De la por per la sort de l'Església, a la confiança en l'Esperit i en els germans.

9. Del protagonisme personal, al servei callat i desapercebut.

10. De la pressa per l'èxit, a la paciència del sembrador i la gratuïtat en el servei". (De la ponència del Bisbe de Mallorca, dia 28 de febrer de 1.982).

Fem que la PAU i la unitat siguin el nostre objectiu.

Bartomeu Fons Pascual.

BIBLIOTECA

HORARI D'HIVERN.

DILLUNS De 19'30 a 20'30.

DIMECRES De 17 a 19.

DIVENDRES De 17 a 19.

Gràcies a les adquisicions fetes per part de l'Ajuntament així com les donacions del Centre Coordinador de Biblioteques, hi ha 324 noves obres a la nostra Biblioteca Pública Municipal. Alhora d'ara hi ha en total 2.846 obres, constituint una gran varietat de temes que ens permeten satisfer els gusts i les necessitats de tots els lectors, bé siguin grans o petits.

D'entre les darreres adquisicions cal resaltar la compra per part de l'Ajuntament de la GRAN ENCICLOPÈDIA CATALANA, magnífica obra de consulta que consta de 24 toms. Esta editada en català. Sens dubte constituirà una voluosa ajuda per a tots els estudiants així com una font inescotable d'informació per a tots aquells que desitgin consultar-la.

Maria del Carme Valdivielso.

TEMPERATURES I PLUGES

A MANCOR DE LA VALL

Temperatures (Juliol, Agost i Setembre)

Presentam estudi comparatiu amb els tres darrers anys (1986, 1987 i 1988), durant aquets tres mesos.

		Mínima mitja	Màxima mitja	Mínima mes dia °C	Màxima mes dia °C
Juliol	86	18,9	30,4	16 14	31 35
"	87	21,1	31,8	31 18	7 35
"	88	21,3	31,5	16 18	29 31
Agost	86	21,2	32,0	13 20	22 35
"	87	22,1	32,8	1 19	15 38
"	88	22,2	32,3	22, 20	3 36
Setembre	86	18,3	27,9	29 14	16 34
"	87	21,7	32,0	29 18	21 35
"	88	17,4	27,1	16 12	6 34

Pluges (Juliol, Agost i Setembre)

Presentam també el mateix estudi comparatiu entre els anys 1986, 1987 i 1988.

		Litres totals	Dia de mes pluja	
			Dia	Litres
Juliol	86	64	13	30
"	87	25	31	14
"	88	2	20	1
Agost	86	1	25	1
"	87	-	-	-
"	88	11	7	11
Setembre	86	171	29	92
"	87	57	29	34
"	88	79	14	36

Miquel Saurina Vallori

UN NOU CURS

L'arribada de les primeres pluges ens anuncia l'inici del nou curs escolar. Els protagonistes, els al.lots, amb moltes ganes de fer feina han posat en funcionament una vegada més les seves eines de treball.

Els primers dies de classe, el personal: mestres, pares i alumnes es veuen un tant despistats: cares noves, mestres nous, escola reformada, etc., però ràpidament sorgiran les relacions, l'amistat i l'ajuda d'uns cap als altres.

Durant aquest curs 88-89 l'Escola comptarà amb quatre noves professores, les quals juntament amb Don Toni Sastre formaran el Claustre de professors del Centre. La distribució dels cursos és el següent:

D. Toni Sastre:	7è i 8è
D ^a M ^a Antonia Pascual:	6è i 5è
D ^a Margalida Estarelles:	4t i 3r
D ^a M ^a Cruz Rivera:	1r i 2n
D ^a Catalina Galmés:	Pre-escolar.

A més d'aquests professor, el Centre comptarà, igual que l'any passat, amb uns altres mestres pagats per l'A.P.A., els quals impartiran: gimnàstica, psicomotricitat, música i religió.

Com hem pogut veure, el començament del curs ha coincidit amb la inauguració de la reforma de l'escola, gràcies a la qual ara podem disposar de 4 aules noves: una com a gimnàs, una sala de professors, una biblioteca, i un altra d'usos múltiples, necessàries per a poder dur a terme totes les activitats docents.

Ganes de fer feina n'hi ha moltes, tantes com projectes dirigits a la millora de l'ensenyament. Però, és precís destacar, per acabar, que entre els tres eixos bàsics pel funcionament de l'Escola: Claustre, A.P.A., Ajuntament, hi ha d'haver una coordinació excel.lent, senyal inequívoca que la maquinària de gestió funciona.

Només resta que tots aportem el que sigui necessari perquè aquests nous aires del "MONTAURA" no mimvin: l'escola no té un únic amo, però sí té un únic destinatari: l'infant, i cap a ell es dirigeixen tots els esforços.

CLAUSTRE DE PROFESSORS.
ESCOLA PUBLICA MONTAURA

REDACCIO: L'ESCOLA

Enguany han fet obres a l'escola i no ens podem queixar, però hi ha coses que m'agradaria fer aquest curs. Per exemple: l'any passat, per les vegues i tot això, no varem fer excursions (bé, en varem fer però poques). Per això, aquest curs, en podríem fer més d'excursions, o bé fer-ne de més interessants. Exemples d'excursions que m'agradaria que féssim són anar a un parc d'atraccions o a una fira, o sinó a un zoològic. Per excursió de tema cultural, anar al cinema, al teatre, o visitar un museu seria el més interessant, i per descansar o fer exercici, anar a la muntanya podria ser el més indicat.

Apart de les excursions també podríem anar d'acampada dos o tres dies, tant amb tendes de campanya com anar a una casa com són les de Binifaldó.

Tot i així, no tot el que m'agradaria fer es canviar les excursions. També he pensat una altra cosa. El que he pensat és que es podria modificar la classe, donant-li més alegria, posant-li posters o murals, a fi de que la classe no donàs un aspecte tan avorrit.

Mª Carmen Castells Valdivielso.
8è E.G.B.

- 4 - TOPONIMIA DOCUMENTADA

CALABRUIXAR (MN): Lloc poblat de plantes dites calabruixes (muscari comosum i Muscari racemosum) també conegudes popularment per cap-blaus (Bonafe I-300). Aquesta finca ara és coneguda per Can Serena, sobrenom d'un dels seus propietaris. L'hem trobada citada per primera vegada el 1.636 que era una tanca d'olivar propietat de Pere Morro. (ARM P-246). El 1.666 era de Jerònima Morro i tenia per confrontants Son Lluc, el Torrent de ses Maleses i el camí de Mancor a Inca. Dita senyora la carregà amb un censal de 25 lliures per celebrar una missa cada diumenge i festa de guardar a l'església de Mancor (ARM P-248). A l'any 1.736 era del nét d'aquesta senyora Mn. Jaume Martorell pvre. (ARM P-259). El 27 de Setembre de 1.833 Joan Martorell àlias Serena, va vendre una part a Antoni Martorell, una altra a Joan Amengual i una altra a Arnau Mateu de Turixant. (ARM P-227) Encara l'any següent 1.834, vengué altres trocets com un quartó a Llorenç Sampol (ARM REg. Hipod. 257):

CALÇ el (MN): Tanca d'olivar que segons el cadastre de 1.764 era d'en Pere Antoni Amengual, àlias tafona. (AMS Cadastre 1.765)

CAMP lo (MN): Els terrenys plans que hi ha entre el torrent de Massanella i el camí de dita alqueria a Ciutat, situats dins el terme de l'alqueria de Mancor, però propietat dels habitants de Massanella eren coneguts com lo Camp, ara coneguts per Can Gallina i Cas Músic. El 16 de Novembre de 1.732 era de

Jaume Martorell àlias Gallina i ho vengué al Rd. Bernat Martorell. Es diu que confrontava amb el torrent de Massanella i el camí de Massanella a Ciutat. (ARM P-232). El 1.768 és de Miquel Martorell Pvre. de Son Picó una altra part també dita lo Camp i que confronta amb lo Camp de Can Gallina (ARM P-259)

CAMP DE DAMUNT LA VINYA (BRR): El 1.531 era de Bernat Mateu i tocava amb el camí de Biniarroí a Biniamar. (ARM T-51). El 9 d'Abril de 1.633 era encantada a Bernat Mateu per deutes de censals i la comprà D. Jordi Abri Dezcallar de Massanella, que també la vengué a Joan Massip. Des d'aleshores és coneguda com s'hort de Can Massip (ARM T-41). El 1.702 era de Joan Massip i estava situada entre el camí de Biniarroí a Mancor i a Biniamar. (ARM T-55) Aquesta finca ha sofert els diversos correments de terra que hi ha hagut baix la font de Biniarroí, especialment el de l'any 1.721.

CAP DE S'ERA, (MN): Era una part del Colomer, del camí de Massanella fins a la Tanca. El 1.740 la comprà Bernadí Mateu de Turixant a Jordi Palou. Actualment és ocupada per la urbanització de Turixant.

CAMP DE LES FIGUERES (MSS): El 23 de Desembre de 1.361 Domingo de Suau ho vengué a Francesc Coch, ambdós habitants de Massanella (ARM T-11)

CAMP DELS GARROVERS (MSS): Per març de 1.347 fou comprat per Pere Martorell a Pere i Guillem Catlar, tots

de Massanella (ARM T-7). A l'any 1.361 es d'Albert Martorell i els seus confrontants son el camí a Caimari, l'honor de R. Mateu i les muntanyes que llavors eren comunes de Massanella (ARM T-11)

CAMP DE L'HORT (MSS): Pel novembre de 1.388 era propietat de Jaume de Suau i confrontava amb torrent, honor d'en B. de Suau, Honor d'en Huguet Galí i honor d'en R. Mateu. (ARM T-4).

CAMP DE MASSANELLA (MSS): A 5 dies de les nones de Març de 1.343 era d'en P. Castlar. Confrontava amb el torrent, camí a la vinya d'en Dolcet i l'honor d'en Pere Castlar. (ARM T-6).

El 19 d'octubre de 1.626 era d'en Jordi Martorell àlias "Pelluc". Li fou encantada per deutes. Confrontava amb camí a Caimari i amb la possessió d'en Pont de la Terra i Vich dita la Palatera. (ARM T-39).

CAMP DEL PI (BXT): Quan Jaume Coll vengué l'alqueria de Biniatzent a Bernat Reus, el 26 de Gener de 1.457, es reservà una part del Camp del Pi fins a la partió de S'Estorell de Joan Fuster, reservant-se empriu per poder beure de la font de la Canal, ara dita Font Patró. (ARM T-27).

(Continuarà)

Fonts documentals:

AMS: Arxiu Municipal de Selva.

ARM: Arxiu del Regne de Mallorca.

BONAFE: F. Bonafé. "Fora de Mallorca".

Gabriel Fiol Mateu

L'ESPLAI

SEGUIM AVANÇANT!!!

El temps passa tan depressa que sense adonar-se'n ens trobam de nou davant l'inici de l'any d'Esplai.

El millor que té la paraula començar, és que suposa canvi, si es necessari: retirant tot allò dolent, afegint o esborrant; però per damunt de tot suposa emprendre una tasca amb noves i renovades idees i una bona dosi d'optimisme i illusió.

És així com volem començar aquest nou curs amb l'ajuda de tots.

Per això ja d'entrada, "hem de començar la casa pels fonaments", ens hem plantejat quines són les idees fonamentals en què s'ha de treballar dins l'esplai.

La primera, i opció central, és: Educar al nin en el temps lliure.

Experiències que donin al nin l'oportunitat d'omplir el seu temps lliure de la manera mes constructiva i formativa possible.

Perquè les estones buides, no només serveixen per fer "d'exploradors de carrer". És necessari també que el nin sàpiga asseure's davant una bolla de fang i que més tard s'hagi convertida amb una figurete per al Betlem.

A reu d'aquest punt, "l'esplai per a l'Educació del nins en el temps lliure", es pot caure en la temptació, (vejent la paraula Educació), de pensar que l'Esplai és una segona escola. De la qual el nin ha de sortir curat de totes les petites malalties, que els mestres, a l'escola, no han pogut trobar remei.

Podem trobar moltes diferències entre Esplai i Escola, entre elles:

- L'Escola té uns continguts i objectius imposats des de fora, a diferència d'un grup d'Esplai que és lliure per elegir allò que vol aconseguir amb els seus nins.

- Dins l'Esplai es xerra d'una educació integral de la persona, cosa que l'escola també té en compte, però que moltes vegades es limita a l'adquisició

intencionada de coneixements. Per a l'educació del temps lliure es treballa molt d'aprop tot el procés maduracional de la persona, en el seu àmbit particular de cada individu, i encara més dins la realitat d'un grup on la seva constant majoritària és la comunicació i la convivència.

- Una altra pauta important que presenta l'esplai és l'opció religiosa; la religió entesa com a l'educació per a la globalitat de la persona i per al sentit de la vida.

Tenint sempre la fe com una resposta, que presenta el fet de què tota la persona entra en diàleg amb Jesús.

Hem tractat en aquest article punts, per ventura ja repetits, però el cert és que estam molt interessats perquè tots arribem a entendre, el que és realment l'Esplai. Que en poques paraules es podria resumir així:

Una educació integral de la persona davant la seva maduració i creixement, tenint sempre present que l'home és un ser per esser lliure dins la gran esperança que és la Ressurrecció de Jesús.

Podeu dir de nosaltres que som uns aprofitats, però sempre que tenim oportunitat no desaprovem l'ocasió per demanar-vos la vostra col·laboració!!! Pares!!!.

Aquesta vagada no perquè faceu grans heroïtats, sinó sencillament, perquè compregueu què és i què pretenim aconseguir dins l'Esplai.

Que compregueu que la nostra tasca és a vegades difícil i laboriosa. Per això pensau que jutjar des de fora, sense la propia experiència és un error.

Que vos doneu compte que l'Esplai són tots els monitors, tots els nins; però que també vosaltres teniu la feina d'aportar el vostre granet de sorra.

FINS UN ALTRE!!!

Grup de Monitors.

ELS LLINATGES DELS MANCORINS

ARROM: De l'àrab ar-rom "el cristià".- A Mancor fou portat per Ramon Arrom, natural de Costitx, casat amb Catalina Martorell de Mancor, una filla dels quals, Antonia, fou batiada el 8 de Març de 1.923. (AD llib. Bap.).

BADILLO: Llinatge d'origen andalús. El primer mancorí que el portà fou Jaume, nat el 24 de setembre de 1.961, fill d'Emili Badillo Lorente, natural de Màlaga i de Teresa Agustí Alvarez de la vila de Palafrugel (Catalunya) (RCMV).

BALAGUER: Nom d'una ciutat catalana de la comarca de la Noguera. A Mancor ja apareix a l'any 1.237 en què els drets de l'oli dels termes d'Inca i Guinyent foren venuts a Romeu Balaguer de Mancor (ARM Prot. 348). A l'Any 1.404 Monsó Balaguer tenia un alberg a Mancor. (ARM RP 2006). Modernament tornà a esser introduït per Josep Balaguer d'Inca casat amb Margalida Vicens de Mancor, el primer fill dels quals, Josep, fou batiat el 18 de febrer de 1.926. (AD. Bap.).

BALASCH: Probablement derivat dels basc "bela" (Corb) equivalent al castellà Blasco i Velasco. A Massanella a l'any 1.329 Berenguer Balasch comprà una terra al camí de Caimari. (ARM T-3) També apareix aquest nom entre els homes d'armes de Massanella a l'any 1.359.

BALLESTER: El qui va armat de ballesta. A l'any 1.557 apareix citat en Joan Ballester de Mancor. (ARM T-901).

BARBARROGE: El 5 de febrer de 1.398 Domingo Barbarroge de Mancor vengué una terra que tenia al terme de Biniamar, tocant el camí de Mancor. (ARM T-19).

BARCELO: Forma masculinitzada de Barcelona. El 7 de Febrer de 1.603 morí Joan Barceló de Mancor (AD I/108/D 1). El 12 de juliol de 1.984 nasqué a Mancor Maria, filla de Bartomeu Barceló Gaya, metge titular de Mancor i de Francesca Bauçà Sansó ambdós de Villafranca de Bon Any.- (RCMV).

BARQUERIO: Entre els primers dotze pobladors de l'alqueria de Mancor, entre els quals repartí les terres Rotlà Lai, hi havia els germans Pere i Berenguer Barquerio. (ACM pergami 7842).

BAS: Nom d'un antic vescomtat de la comarca catalana de la Garrotxa. El 6 de febrer de 1.365 Guillem de Bas comprà a Simó de Grau la possessió que aquest tenia a Biniarroí. El 30 de Novembre de 1.366 dit Guillem de Bas la vengué a Guillem Ermengol cohabitador seu a Biniarroí. (ARM T-13).

BASSA: Del substantiu bassa, clot poc fondo que conté aigua. El 8 d'abril de 1.826 batiaren a l'església de Mancor Miquel, fill de Gabriel Bassa natural d'Inca i de Magdalena Vicens de Mancor. (AD I/60/B 8).

BATLE: President de corporació municipal. El 28 de Juny de 1.850 batiaren Francesc, fill de Francesc Batle de Lloseta i de Magdalena Verd de Binissalem, però ambdós veïns de Mancor. També el 15 de Març de 1.851 batiaren Margalida, filla de Lluç Batle de Lloseta i de Maria Mag. Amengual de Mancor. (AD I/60 B 10).

BAUÇA: Derivat d'un adjectiu antic bauçà "beneitó". Apareix aquest llinatge a Mancor amb Antoni, batiat el 28 de Maig de 1.845, fill d'Antoni Bauçà de Selva, pastor d'ofici, i de Catalina Coll de Mancor. (AD I/60/B 10). Una altra família amb aquest llinatge fou la formada per Francesc Bauçà Crespí, secretari de l'Ajuntament, natural de Palma i Maria Miró Roca de Manacor, una filla dels quals nasqué a Mancor el 21 de Gener de 1.928 de nom Francesca. (RCMV). També portava aquest llinatge Bernat, fill d'Antoni Bauçà Nicolau del Pont d'Inca i de Maria Plomer Riera de Mancor nat el 29 d'Agost de 1.936. (RCMV).

(Continuarà)

Fonts Documentals:

AD: Arxiu Diocesà
ARM: Arxiu del Regne de Mallorca.
ACM: Arxiu Capitular de Mallorca.
RCMV: Registre Civil de Mancor.

Biel Fiol

ESPORTS

La actualitat esportiva d'aquests mesos d'estiu, es centra principalment en dos aconteixements que han tingut molt d'èxit: Diada Esportiva Trui-88 i pre-temporada C.D. MONTAURA.

DIADA ESPORTIVA TRUI 88

Es va celebrar el dia 27 d'agost, com cada any amb molta participació i expectació de públic. Començà a les 9'00 hores del matí amb una volta de molt de renou per tots els carrers del poble per despertar els qui encara dormien. Seguidament al Poliesportiu es varen desenvolupar les següents proves:

JINKAMA: Un recorregut molt llarg dins la pista, però això no impedí que tots els nins ciclistes passassin totes les proves. N'hi va haver que no arribaren al Picarol, però es igual (l'any que ve).

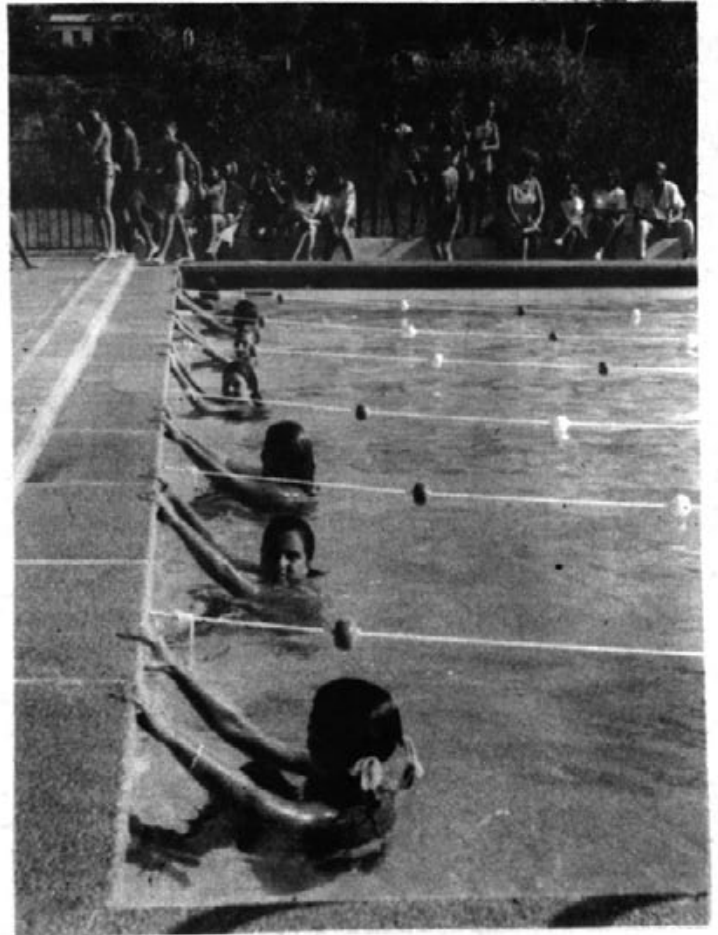
CINTES: Molts de "cinteros" degut a que hi havia molt bons premis. Tots en varen tenir. És una de les proves que mes agraden. N'hi va haver un parell que feren ambulls i s'enduïen la cinta amb la mà.

CARRERES DE SACS: Va ésser una prova que no va tenir molta participació per mor de la dificultat. Així i tot els qui varen intentar-ho no ho feren del tot malament.

FINAL CURSET DE NATACIO: Amb moltíssima assistència de públic es va fer una exhibició dels nostres nadadors dins una piscina amb un aspecte immillorable.

El més important va ésser veure com estan progressant els nostres al.lots i no dubtam que en sortirà qualquun de campió, ¡Vius a les olimpíades - Barcelona 92!. Aquesta prova va finalitzar amb l'entrega de diplomes per a tots els participants i també per a les "mamas" nadadores (Aquestes no ens feren exhibició).

PAL ENSABONAT: Molta expectació va tenir aquesta prova, degut a que abans de l'any passat feia molt de temps que no ho havien fet a Mancor.

Molts intentaren de pujar per a conseguir els bons premis que hi havia (conills, patos, gallines, wiskie).

Però pocs ho aconseguiren. En Llorenç té la mà molt falaguera amb el sabó.

Volem destacar la valentia i bravura de dos al.lots que hi arribaren: En Joan Moranta Abrines i en Xiqui.

XOCOLATADA: Bon xocolate i bones ensaimades (i molta brutor). El més important, que tots disfrutaren i va haver tantes mamas com al.lots, amb unes bones mostatxeres. El dilluns tothom va acabar els polvos de rentar.

Aquesta diada de Trui-88, va finalitzar amb una berbena molt animada amb el grup "Sinfonia". Des d'aquí volem agrair a les cases comercials, comissió de Joves i tots els que varen col·laborar desinteressadament, ja que sense ells no es podria dur a terme aquesta diada.

La plantilla està formada per els següents jugadors:

Porters: Joan Martorell i Tolo Morro
 Defenses: Juan Antonio, Carlos, Arreza, Estrany, Ripoll, Moranta I, Moranta IV.
 Mitjos: Arrom, Moranta II, Bernat, Amer, Seguí.

Delanters: Tolo, Moranta III, Joan Martorell Ribot, Toni Canals, M. Vallori, Costa.

Entrenador: Rafel Gonzalez.

Massatjista: Toni Moranta.

FUTBOL: S'ha constituït el C.D. MONTAURA, com anticipàrem al passat número de la revista i participarà al campionat de 3ª Regional.

La directiva ha quedat composta per:

- President: Jaume Martorell Martorell
- Vice-President: Joan Martorell Moya
- Secretari: Guillem Martorell Martorell
- Tessorer: Miguel Vallori Mateu
- Directius: Joan Abrines Reynés
- Monserrate Fontanet
- Miguel Martorell Moyà
- Tomás Fontanet
- Jaume Martorell
- Joan Martorell Ordinas
- Pedro Mairata Mateu
- Jaume Rotger Reynés
- Francesc Pou Gual
- Josep Amengual Reynés
- Bernat Martorell Mateu
- Guillem Mateu Martí
- Antoni Ripoll
- Guillem Coll
- Joan Mir Perelló.

La pre-temporada ha estat molt exitosa, ja que el MONTAURA, després de 8 partits encara no coneix la derrota. Aquests han estat els resultats:

XILVAR-	2	MONTAURA-	4 (T)
OLI CAIMARI	1	MONTAURA-	1 (T)
MONTAURA-	2	XILVAR-	0 (T)
MONTAURA-	3	CAMPANET-	1
CAMPANET-	1	MONTAURA-	1
ÀLTURA-	1	MONTAURA-	2 (T)
MONTAURA-	3	VALLDEMOSSA-	1
VALLDEMOSSA-	0	MONTAURA-	0

S'han conseguit els trofeus (T) en els torneigs de: "Olivo" de Selva, "Mare de Deu d'Agost" a Caimari i "Festes de Lloseta" contra l'Àltura, tots els jugats amb motiu de les festes patronals dels pobles.

Des d'aquí volem anticipar que C.D. MONTAURA participarà també amb benjamins, al campionat de lliga de futbol. En el pròxim número de la revista amplia-

rem aquesta informació.

Desitjam molts d'èxits als equips del C.D. MONTAURA i que la gent segueixi recolzant així com ho està fent.

Abans de tancar la crònica volem informar d'una activitat esportiva que tindrà lloc el dia 23 d'octubre:

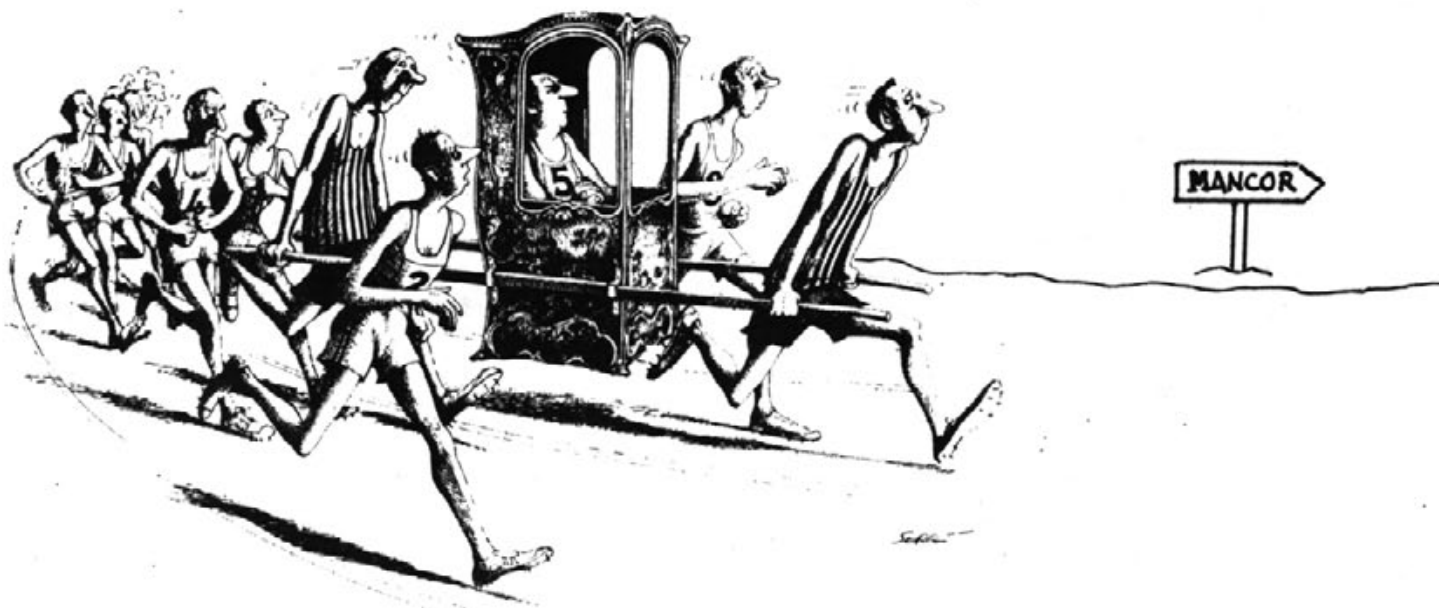
"I MARATHON POLLENÇA-MANCOR DE LA VALL"

No vos ho perdeu que serà molt interessant.

Aquesta prova es per a tothom que vulgui participar, i no es tracta de córrer tot el temps des de Pollença fins a Mancor. Aviat ampliarem les condicions.

PARTICIPAU TOTS A AQUESTA INTERESSANT PROVA.

Joan Martorell Vallori.

PER LLEPAR-SE ELS DITS

Ara ve Nadal...

**Ara ve Nadal,
menjarem torrons
i amb una guitarra
cantarem cançons**

Així diu una canço tradicional, la coneixeu? Ens ha semblat que aquesta era la millor manera de començar l'article i recordar-vos -si és que fa falta- que les festes de Nadal ja són aquí.

Malauradament, ens hem avesat a relacionar els Nadals amb el consum; les festes, aquestes festes tan estimades, han esdevingut sinònim de compres: juguetes, adorns, obsequis, menjar... tot es ven a les botigues. Abans, però, això no era així. El Nadal es preparava a casa: amb materials bàsics, amb un poc de traça i de paciència i amb molta d'il·lusió. Tots els components de la família col·laboraven com podien per a tenir una festa més vistosa que les anteriors. Tanmateix, hem de ser realistes, això ja no és possible, perquè ens hem complicat massa l'existència. No obstant, podríem fer, encara que fos simbòlicament, qualque cosa amb les nostres mans, una mica com a aportació personal i una mica com a testimoni d'estima a les persones que ens envolten.

Vos suggerim, per a fer realitat la cançoneta del principi, que vos animeu a elaborar una espipellada de torrò. Ara bé, no espereu uns torrons estrambòtics o exòtics, vos proposam les receptes tradicionals. Val la pena tastar els torrons que menjaven els nostres padrins quan no hi havia tot aquest caramell de classes i de marques.

Abans de començar la feina, convé tenir en compte algunes recomanacions generals, si volem que els torrons ens surtin bé:

-Els estris que utilitzeu han d'estar en condicions de perfecte funcionament i han de ser ben nets.

-Votros també heu d'anar ben nets, principalment braços i mans.

-Els diferents components han de ser de primera qualitat.

-Hem de posar-hi el màxim d'esment, encara que sembli senzill. Recordeu que el torrò és un menjar quasi màgic, ple de simbolismes, una mena d'homenatge de l'home als fruits secs (ametles, avellanes, anous, castanyes, etc.) que tant suposaven per als nostres avantpassats.

Si teniu present aquestes suggerències i seguïu fil per randa les receptes que vos apuntam, vos sortiran uns torrons gairebé insuperables.

Coca de torrò i tambor d'ametlla

Es imprescindible, naturalment, disposar de bessó d'ametlla, és a dir, ametles esclovellades. Per a treure la pell, les haureu d'escaldar. Bastarà que el bessó estigui uns cinc minuts amb aigua bullent perquè sigui bo de pelar. Escorreguda l'aigua, deixau-los refredar una mica i a pelar s'ha dit! Pelats tots els bes-

sons, els heu de deixar secar ben estesos damunt una palangana o damunt unes tavalloles o llançols nets. Quant més eixutes siguin les ametles, millor vos sortiran els torrons; però, tant, si les deixau una setmana no les fau mal, això sí, procurau que no agafin massa pols. A partir d'aquí el procés serà diferent segons volgueu tambor d'ametlla o coques de torrò.

Anem primer a veure com es fan les coques. Els ingredients seran:

- 500 g d'ametlla
- 500 g de sucre molt
- 100 o 200 g de moniato bullit
- 1 llimona
- 1 taronja
- 1/2 copeta d'anís o cointreau
- çanyella
- neules

L'ametlla s'ha de capolar ben fina, al menys fins que tengui la textura del coco ratllat, o més fina, i després s'ha de posar dins un ribell junt amb el sucre. Tot seguit, s'hi posa el moniato bullit que previament haureu fet puré amb una forqueta. Després ratllareu la pell de la llimona i sucareu la taronja. Per acabar, hi afegireu un pessic de çanyella i mitja copeta de licor. Un cop estan tots els ingredients junts, només falta pastar amb força perquè quedi una massa homogènia i sense cap mena de grum.

Quan la tengueu enllestida, feis pilotes d'uns 200 o 250 g i les posau damunt una neula, després, poc a poc, anau aplanant la pasta per a donar-li la forma de coca que tots coneixeu. Finalment, ve la feina més delicada: heu de posar la neula de damunt i amb un pedaç una mica humit -mai banyat- la adaptareu a la massa amb molta cura.

Per a fer tambor d'ametlla, haureu de tallar els bessons eixuts fins a fer trosos ben petits; podeu utilitzar un molinet o qualsevol d'aquests aparells moderns, però molta atenció perquè no els heu de fer farina. Quan els bessons estiguin trossejats, s'han de torrar una mica, sense arribar a la consistència de les ametles torrades que menjam com a aperitiu.

Per una altra banda, tendrem dins una olla o una greixonera sucre fus, és a dir, a punt de caramel·lo. Afegiu-hi el bessó i remaneu bé. Quan s'hauran mesclat, s'ha d'extendre la massa sobre una llauna amb una mica d'oli. Abans que es refredi, amb una llimona xapada, s'ha d'aplanar fins que resti d'un centímetre de gruixa aproximadament. Només faltatà trossejar... i menjar. Les proporcions d'aquest dolç són una mica més lliures, al gust de cada un, però vos recomanem la mateixa quantitat de sucre que d'ametlla.

Si vos surten aquests torrons, podeu tenir la seguretat que vos sortirà qualsevol altre, per tant, si teniu qualque recepta, anim i no ho deixeu per un altre any. Bon profit.

No volem deixar d'assenyalar un tema: de la mateixa forma que hem elaborat aquests torrons, podríem fer qualsevol altra cosa: obsequis, juguetes, adorns, etc. El valor dels objectes no depen dels doblers que ens hagin costat sinó de l'estima que hi posem quan el fem o el comprem.

Imatges d'ahir

Poc bastava als mancorins dels nays cinquanta per armar gresca i festa. Vist des de l'actualitat, en què per tocar un poc de música els conjunts necessiten una tal quantitat de sofisticats aparells el·lectrònics, acústics i també lluminosos, pareix desproporcionada l'expectació que envolta a aquest quintet musical. Corria l'any 1.955 quan (comptant des de l'esquerra) en Simó Martorell de Can Guixa, amb trompeta, En Jordi Moranta "Escolana" amb clarinet, mig amagat en Miquel Colom amb guitarra, En Gabriel Pou "Rialla" amb plats i bombo i l'amo Maçià Colom amb redoble, alegraven la juventut del poble, suplint els objectes que ara tenim i que llavors ni somniàven, com la televisió, els vídeos, les discoteques, els pubs de música axordant, etc.etc.

Biel Fiol.